

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל חברה ונוער
אגף של"ח וידיעת הארץ

הנצחת אישים, נשיאים וראשי ממשלה שהלכו לעולמם / שיעור סיכום ועיבוד :

"בתור מנהיג, אתה יכול להיות קטן כמו האגו שלך או גדול כמו המטרה שאתה משרת". (שמעון פרס-בכנס מנהיגות בכפר הירוק)

מטרה:

התלמיד יקשר את העשייה בנושא "הנצחת מנהיגים ומנהיגות" כביטוי לאחריות אישית, לאומית וחברתית

מסר ערכי

באחריותי להתוודע לעשייה בנושא הנצחה, ביוזמה ציבורית ולאומית למנהיגים ומנהיגות ולקחת חלק בקידום חברת מופת בישראל

רעיון מרכזי

הכרת סיפוריהם ופועלם של ראשי ממשלות ונשיאים שהלכו לעולמם והובילו את מדינת ישראל והחברה מאז הקמתה, מהווים הזדמנות חשובה להיכרות עם ההיסטוריה הציונית ישראלית, לחיזוק מוקדי זהות והזדהות. עיסוק בנושא זה מזמן בחינת ערך המנהיגות ועידוד לעשייה חברתית אזרחית ולאומית. הסיור בעקבותיהם מעצים את החשיבות והמשמעות של זיכרון והנצחה לדמותם, לפועלם ומורשתם ובהתאם לחזונם ואשר הטביעו את חותמם בבניית האומה החברה והמדינה.

שיעור סיכום ועיבוד יתקיים לאחר ביצוע הסיור בשטח ויעסוק בביטוי העשייה בנושא הנצחה ביחס לדמותם של מנהיגים ומנהיגות.

יעדי השיעור

1. התלמיד יציין את ביטויי העשייה של הנצחה וביוזמה ציבורית לאומית בהתאם לדמות הנבחרת והאתרים במסלול שהתבצע.
2. התלמיד יסכם את העיסוק "בהנצחת מנהיגים ומנהיגות ויחזק את מוקדי הזהות וההזדהות המעודדים לעשייה חברתית, אזרחית ולאומית.
3. התלמיד יציין דוגמאות לעשייה אישית עתידית בנושא הנצחה וזיכרון

מדינת ישראל
 משרד החינוך
 מינהל חברה ונוער
 אגף של"ח וידיעת הארץ

טבלת פעילות

<u>שלב</u>	<u>זמן</u>	<u>פעילות</u>	<u>הערות/ עזרים</u>
<u>פתיחה</u>	<u>5 דק'</u>	שחזור של שיעור ההכנה והסיור –(במה עסקנו בשיעור ההכנה וביטויי הנצחה וזיכרון באתרים במסלול).	
<u>גוף השיעור</u> <u>עיבוד מידע</u> <u>ביוגרפי</u> <u>במס</u> <u>מתודות</u>	<u>10 דק'</u>	<p>א. צורות הנצחה (נספח 1) ביטוי של צורות הנצחה באתרים במסלול.</p> <p>ב. אילו צורות הנצחה נוספות אתם מכירים?</p> <p>ד. עבודה בקבוצות : תכונות ומיומנויות שסייעו למנהיג בעקבותיו התקיים הסיור להגיע להישגים. (נספח 2)</p>	<p>תכונות המנהיג(ראש ממשלה או נשיא) הצעה: בחר מס מקורות רלוונטיים הקשורים למנהיגות הנבחרת .</p> <p>חלק את הכתה לקבוצות, כל קבוצה מקבלת מקור אחד ודנה בתכונת המנהיג המשתקפת מהמקור</p> <p>העשרה למורה: מנהיגות ומה חשיבותה</p>
	<u>10 דק'</u>	- דיווח הקבוצות	

מדינת ישראל
 משרד החינוך
 מינהל חברה ונוער
 אגף של"ח וידיעת הארץ

<p>העשרה למורה : ההיסטוריה של ההנצחה (נספח 3)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • המשמעות הערכית של הנצחה וזיכרון. • איך באים לידי ביטוי העיסוק "בהנצחת מנהיגים ומנהיגות" לאחריות אישית, לאומית וחברתית 	<p><u>10 דק'</u></p>	<p><u>דיון</u></p>
	<p>התלמיד יציין דוגמאות לעשייה אישית עתידית בנושא הנצחה וזיכרון כחלק מאחריות לקחת חלק בקידום חברת מופת במדינת ישראל</p>	<p><u>10 דק'</u></p>	<p><u>סיכום</u> <u>והמסר</u> <u>הערכי</u></p>

נספחים :

נספח 1

צורות הנצחת אישים בישראל

- הנצחה בפעילות של"ח
- ימי שדה, טיולים צעדות ומסעות בעקבות אישים. סירים ספציפיים בעקבות אישים.
- חוברת הנצחה זאב ז'בוטינסקי כולל שיעור הכנה ושיעור סיכום באתר של"ח וידיעת הארץ
- חוברת מסלולים בעקבות אישים ראשי ממשלה ונשיאים (תועלה לאתר של"ח לקראת סוף שנה"ל).
- [הנצחת אישים בישראל](#) קישור לצורות הנצחת אישים
- [חלקת גדולי האומה](#)
- עמותות הנצחה לכל אישיות
- אנדרטאות
- קביעת גן ציבורי
- קביעת נקודות תצפית ומצפורים .
- קריאת חורשה על שם
- קריאת כיכר או רחוב על שם
- הנצחה במבני דת וספרי קודש
- הצגת תיאטרון {אמנות פלסטית} תערוכות צילום, ציור פיסול, מיצג וידאו ועוד. מוזיקה
- ערבי זמר ונגינה מופעים מוזיקליים, הפקת דיסק כתיבה והלחנת שירים מפעלים חברתיים-
- מרכזים לימודיים מרכזים משפחתיים מרכזים סביבתיים .
- מלגות לימודים במוסדות חינוך, במוסדות אקדמיים ומלגות מחקר .
- ימי עיון וכנסים מקצועיים
- ימי עיון נושאים וימי עיון בנושאים ערכיים, וכן כנסי אקדמיים בנושאים ספציפיים .
- הנצחה במוסדות חינוך ותרבות-הקדשת שמו של מוסד ,

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל חברה ונוער
אגף של"ח וידיעת הארץ

הקמת חדר ייעודי, או פינה בחדר, למשל: חדר תיאטרון, חדר מחשבים,
חדר מוזיקה, ספרייה. קביעת לוח זיכרון על קיר המוסד.

נספח 2 מתוך <http://www.adar-yoz.net>

. הקמתה של המדינה הייתה קשה, ארוכה וכואבת הקמת המדינה אופיינה בצמיחתם של מנהיגים גדולים, אשר התעלו מעל הקשיים ונשאו את חזון הקמת המדינה עד למימוש שאותו רואות עינינו מדי יום ביומו. יש הטוענים שאנחנו נמצאם בעיצומו של משבר מנהיגות, שבדורינו המורכב והשונה, איננו מצליחים לגדל מנהיגים מוצלחים כמו בעבר. אם נבחן את העבר נראה שמנהיגינו הגדולים, צמחו וגדלו לתוך מציאות אשר עיצבה את מנהיגותם. המשפחה המלוכדת, ההורים "החזקים", החינוך בבית לערכים של כבוד הדדי, אכפתיות לזולת, שיתוף וחלוקה בנטל, ערך גבוהה לעשייה, יצירה ובנייה (עבודה ועמל). כל אלו היו בסיס איתן לצמיחתה של מנהיגות. מנהיגות זו באה לידי מימוש עם עלייתם של אתגרים גדולים וקשים: השואה, העלייה למדינה, הקמתה של מדינה יהודית וכו'. האתגרים הגדולים והכורח למציאת פתרונות, בשילוב עם התשתית החינוכית החזקה הביאו לפריחתה של המנהיגות המובילה של עמינו. במדינתנו יש את התשתית האנושית הנדרשת. די בדוגמא מובילה אחת, צבא הגנה לישראל, כדי להראות איך מובחרי בנינו הופכים למנהיגים מובילים. בחורים צעירים, אשר הופכים למפקדים גדולים בשנות העשרים לחייהם, לוקחים אחריות על ניהול של שדה קרב, על חייהם של אנשים ועל הגנתו של עם שלם (העורף). הם חונכו, גדלו והתפתחו על ידי התשתיות החינוכיות והצבאיות של המדינה ועוצבו ע"י אתגריה. למידה ממודל זה תביא אותנו למסקנה המתבקשת: מנהיגות ניתן ללמד, לפתח ולעצב.

מאפייני המנהיגות

מנהיגות ניתנת לאפיון במספר פרמטרים. אלה הם הבולטים שביניהם:

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל חברה ונוער
אגף של"ח וידיעת הארץ

- חזון: חזון הוא אוסף של מטרות ואמונות אשר מאופיינות בראייה לעתיד הרחוק יותר. על החזון להיות פשוט, קל להבנה ומעורר השראה. על המנהיג לשדר את החזון בכל הזדמנות ובכל צורה ולעמול קשה כדי שזה יובן ויאומץ על-ידי מונהגיו. על המנהיג להיות עקבי בחזונו ולתת גיבוי לאנשים ההולכים בדרכו, בעיקר בזמנים קשים, בהם הליכה בדרכו אינה פופולארית ולא אחת מלווה בהתנגדויות ומכשולים.
- תקשורת: מנהיג חייב להיות בעל יכולת לתקשר בצורה מעולה. הוא חייב להיות מסוגל "לתקשר את אשר במוחו" (החזון) אל תוך מוחם של אנשים אחרים. מנהיג צריך להלהיב את מונהגיו, להיות אמוצינאלי, לפנות לרגש ולא רק לשכל. עליו לנטוע באנשים תחושות של תקווה, תשוקה והתלהבות, אשר יאפשרו להם ללכת בדרך הקשה. מנהיג חייב לאהוב אנשים, להתחבר אליהם, להבין אותם ולהיות קרוב אליהם פיזית ורגשית.
- אומץ: מנהיגים הולכים נגד הזרם, הם בוחרים להשיג הישגים גבוהים אשר מחייבים אותם לבחור בדרך קשה ואף לא תמיד פופולארית. האומץ הוא היכולת להתגבר על הפחד, להתעלות על המכשולים וללכת נגד הזרם, בדרך שבה אף אחד לא פסע קודם לכן. בעיתות משבר על המנהיג לקחת אחריות לידי, להוביל, להיות הראשון, "להיות בשטח". כמו כן, עליו להישאר רגוע ושקול, על מנת לשדר לאנשים כי הוא יודע להוביל אותם "למקום בטוח".
- אופטימיות: מנהיג חייב לשדר אופטימיות ותקווה. הרי אף אחד מאיתנו לא היה הולך אחרי מנהיג אשר יאמר "היה רע, עכשיו רע ויהיה יותר גרוע... אחרי!". הוא חייב לתת כוח למונהגיו ללכת בדרך שהוא מאמין בה. לחזק אותם לאורך כל הדרך, עד שיגיעו למימוש מטרותיהם (החזון). עליו להעלות אפשרויות ולייצר פתרונות לבעיות על מנת להתעלות על הקשיים. מנהיג יודע לחזק, לתת משוב חיובי, לעצור לרגע ולהוקיר את ההישגים. הוא יודע להסתכל אחורה ולהראות לאנשים איזו דרך כבר עברנו יחד ואיך זה משליך על "כוחנו המשותף" להתקדם לעבר העתיד.
- תכנון והכנה: "גאונות היא אחוז אחד של השראה ותשעים ותשעה אחוזים של זיעה" (תומס אלווה אדיסון). מנהיגים מתכוננים ומתכננים את מעשיהם. הם מכינים תוכניות לאפשרויות שונות ולמקרים מורכבים. הם לא רק נואמים טובים, מתווים חזון וחלום, אלא הם אנשי "עבודת שטח קשה ושחורה". הם מקבלי החלטות מעולים. כאשר נדרשת החלטה קריטית הם ילמדו את הנושא לעומק, יתייעצו עם אנשים מומחים, ישמעו דעות שונות ורק אח"כ יקבלו את החלטתם. עבודת צוות: מנהיג טוב יודע לבחור את האנשים הטובים ביותר ואז לתת להם

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל חברה ונוער
אגף של"ח וידיעת הארץ

להוביל. הוא בוחר אנשים אשר ישלימו אותו וזה את זה ומעודד אותם לשתף פעולה.

תכונותיו ומיומנויותיו של מנהיג

- מהירות החלטה – על מנת להגשים את חזונו, מנהיג צריך וחייב לקבל החלטות. החלטותיו של מנהיג צריכות להיות מצד אחד נכונות ואיכותיות ומצד שני להתקבל בזמן וברגע הנכון. מנהיג צריך להיות בעל יכולת קבלת החלטות ללא היסוס ובביטחון מלא.
- הבלטה עצמית – מנהיג מניע ומשפיע על אנשים (אין מנהיג ללא מונהגים). מנהיג אינו יכול להיות מופנם ונחבא אל הכלים. מנהיג צריך להיות פעלתן מוחצן, תקשורתי, לעיתים קולני, כדי שיוכל להביע גלויות את עמדותיו ודעותיו השונות.
- אוריינטציה למציאות – מנהיג צריך מצד אחד "לשאוף ולחלום מעבר לאופק" אך אסור לו לשגות בהזיות. מנהיג צריך להיות מודע למציאות ולעובדות ועליו לבסס עליהם את תוכניותיו.
- מיומנויות טכניות – מנהיג צריך להבין ולהיות בעל מיומנויות טכניות הקשורות לתחום אותו הוא מוביל. לדוגמא: מנהיג צבאי צריך להיות בקיא ושולט באסטרטגיות לחימה, היכרות עם האויב, השטח וכו'.
- מיומנויות ביחסי אנוש – מנהיג צריך להבין אנשים, להיות מסוגל להפעיל ולתאם ביניהם – בעל אינטליגנציה רגשית גבוהה מאד.
- חשיבה בעזרת מושגים והפשטה – למנהיג טוב יש חזון גדול וארוך טווח. על מנת לממשו עליו לפשט אותו, לפרוט אותו לשלבים עיקריים במימושו והחשוב ביותר להעביר ולהבהיר אותו למונהגיו.
- שאיפה חזקה להישגים- מנהיגות היא שאיפה להשגת מטרות גבוהות, חדשות וקשות. מנהיג שואף להשגת יעדים נראים לעין, גבוהים מכל היעדים שהושגו עד כה. למנהיג המטרה אינה הדבר החשוב ביותר, אלא החתירה אליה (עם אנשיו) היא העיקר.
- שאיפה לניעות (מובילות) – הדרישה אינה רק להשגת יעדים כי אם קבלת הכרה עליהם המתבטאת בעליה במדרג ההיררכי.
- שאיפה לניעות מחוץ לעבודה – למנהיג חשיבות רבה לתארים ולהשוואתם מול אחרים. חשובה לו העלייה בסולם החברתי, השגת מקום של כבוד בקהילה ולהתחבר עם אנשים בעלי מיצוב גבוה בחברה.

נספח 3 העשרה למורה

ההיסטוריה של הנצחה

העשייה הרבה בנושא הנצחה וביוזמה ציבורית ולאומית - מבטאת את גישת החברה הישראלית לעניין ערכי וחשוב. אף כי המושג 'הנצחה' הוא חידוש לשוני התואם את רוח זמננו, אין ספק שהנצחת מתים ושמירת זיכרונם הן דפוס זיכרון מובנה ביהדות. ההנצחה חורגת ממעגלי הפרט ומקבלת משמעות ציבורית. הזיכרון הוא נחלת החברה כולה ומהווה חלק מן הזיכרון הקולקטיבי של העם. מפעלי ההנצחה השונים, מבקשים ליצור כלים הולמים, שישמרו על רוח המנהיגים ויעבירו מורשתם לדורות הבאים.

ללא זיכרון אין לי זהות. אם אינני זוכר - אינני קיים. אנחנו זוכרים משמע אנחנו קיימים, בזמן, בהיסטוריה אנחנו זוכרים עכשיו, ויש פה רציפות והמשכיות של זיכרון, וכל הדברים האלה יחד הם שמייצרים את הזהות הקולקטיבית שלנו, את תחושת האני הקיבוצי ההכרחית לתחושת הגורל המשותף. כי גם זה חלק מכוחם של זהות קולקטיבית וזיכרון ומבחינה זו הזיכרון הקולקטיבי של קולקטיבי: תחושה של גורל משותף חברה, של קבוצה, של קהילה, הוא הדבר הדמוקרטי ביותר שקיים. כי כולנו זוכרים או שותפים מלאים בזיכרון הזה ללא הבדל. זה משותף לכולנו. הטרנסצנדנטליים, של הזיכרון. חשוב להבין שתרבות הזיכרון וההנצחה שלנו היא גם חלק מהזהות התרבותית של ישראל, של המהפכה העברית והישראלית, של הקיום החדש שבנינו כאן. תרבות הזיכרון היא אחד ההישגים היותר בולטים

של התרבות העברית המתחדשת בארץ ישראל

מתוך: <http://www.izkor.gov.il/> הנצחה וזיכרון בין הפרטי ללאומי

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל חברה ונוער
אגף של"ח וידיעת הארץ

רח' הנביאים 31 בנין ארלדן ירושלים 91911 טל': 02-5603190/1-02 פקס 5602054-02
אגף של"ח וידה"א – inbalba@education.gov.il
<http://noar.education.gov.il>

